

El Govern Balear vol un pacte per l'educació que suposi de fet recuperar el consens lingüístic, si més no en l'educació, cosa que sembla bastant difícil d'assolir.

El difícil retorn al consens lingüístic

Reportatge de Miquel Payeras

L'escenificació va ser la pròpia de grans ocasions. Un lloc especial, convidats il·lustres, discurs de la presidenta...

Així va ser la presentació del document base del futur pacte per l'educació que el Govern Balear format per PSIB-PSOE i Més està buscant des del minut u de la legislatura. El problema per a l'Executiu es que el PP, Podem i Ciutadans es neguen a donar-li suport. Tres partits que sumen trenta-quatre dels cinquanta-nou escons del Parlament. Cadascun s'hi oposa per raons diferents i amb tota probabilitat el soci governamental, el partit morat, al final negociarà amb socialistes i econacionalistes i el pacte serà una realitat durant aquesta legislatura. Però les ànsies que el conseller d'Educació Martí March explicava la passada tardor a aquest setmanari, d'assolir l'acord per unanimitat del Parlament o, en el seu defecte, només amb l'oposició de Ciutadans, no pareix a hores d'ara molt probable que pugui convertir-se en realitat.

El pacte educatiu

Durant les mobilitzacions de la comunitat educativa contra el Govern de José Ramón Bauzá, a la passada legislatura, diversos col·lectius relacionats amb l'ensenyament començaren a rumiar la

possibilitat de crear les bases per a un futur pacte per l'educació pública que tragués l'ensenyament de la lluita entre partits o, dit d'una altra manera, que es pogués assolir un acord de mínims sobre l'educació que fos acceptat per totes les formacions polítiques. Així, a poc a poc, es va anar forjant el que s'anomenà la campanya "Illes per un pacte" (educatiu) que exigí a tots els candidats a les eleccions autonòmiques de 2015 que assumissin aquest mínim comú denominador. I tots els d'esquerra l'assumiren.

L'estiu passat, el conseller d'Educació, immediatament després de prendre possessió del càrrec, es posà en contacte amb tots els representants de la comunitat educativa, inclosos els impulsors de la campanya esmentada. Tot d'una féu seva aquesta reivindicació. "El pacte és imprescindible per al futur de l'educació pública de les Illes", explicava. El seu partit, el PSOE, ja abans de les eleccions donava suport a la idea. A l'entrevista concedida a aquest setmanari, quan mancaven dues setmanes per als comicis, la presidenta actual, i secretària general del PSIB, Francina Armengol, explicava que "cal arribar" a aquest acord "per garantir" el "futur de la qualitat" de l'ensenyament públic. De la mateixa manera, Més, el partit esquerrà i nacionalista que té més con-

Francina Armengol, Biel Barceló (a la dreta de la

nexions amb el moviment reivindicatiu de mestres i professors que es desenvolupà a les Illes entre 2013 i 2015 contra la política educativa i lingüística del Govern de Bauzá, per descomptat –ningú esperava altra cosa– també assumí la reivindicació del pacte educatiu.

Durant la tardor i l'hivern s'han estat produint contactes entre els diversos grups impulsors del pacte i la Conselleria d'Educació per poder concretar el document bàsic que finalment el passat dissabte dia 5 de març Armengol presentava en públic. A tal efecte el Govern organitzà un acte molt formal, al Conservatori de Música de Palma, convidant-hi, per donar-li més lluentor, ex-consellers d'Educació de partits diferents com ara Bartomeu Rotger i Rafel Bosch del PP, Bàrbara Galmés i Bartomeu Llinàs del

presidenta), el conseller d'Educació Martí March (a l'esquerra d'Armengol), entre d'altres, a l'acte de signatura i presentació del document bàsic per al futur pacte per l'educació.

PSOE, Damià Pons, del PSM... I també sindicats, col·lectius docents i totes les associacions i grups que han participat en la redacció del document. No hi havia presència de la Plataforma Crida –la que impulsà l'inici de les mobilitzacions contra l'Executiu de Bauzá–, ni de CCOO, UGT i STEI –que, de moment, mantenen reticències sobre el document bàsic– ni, tampoc, com ja s'ha dit, de Podem ni de Ciutadans i encara que els conservadors hi enviaren una representació menor, “per cortesia”, volgueren deixar clar que “no estem d'acord” amb el fons del pacte que Armengol vol que se signi durant aquesta legislatura, si bé es mostren “disposats a negociar”.

El Govern assumeix aquest document base per discutir-lo internament i amb el seu aliat, Podem, per tal d'ar-

ribar a un acord que permeti enviar-lo al Parlament en forma de projecte de llei perquè sigui debatut i aprovat en una data indeterminada, però evidentment dins d'aquesta legislatura. Per això necessària, primer de tot, el vot favorable de Podem, la portaveu dels quals, Laura Camargo, es mostra crítica amb la posada en escena pel PSOE i Més perquè, al seu parer, el document és del tot insuficient: “No recull qüestions bàsiques del model que hauria de promocionar el Govern, el de perseguir una educació de garanties, de qualitat i cent per cent pública”. Així i tot, fonts properes a l'Executiu donen per fet que la divergència no serà obstacle per arribar a un acord a tres bandes entre Podem, PSOE i Més durant la negociació que ara s'obrirà.

Els dos partits del Govern intenten fugir de polèmiques amb el soci morat i s'estimen més centrar-se en el fons del futur pacte per l'educació. Segons Armengol, allò que importa és que “hem d'assolir un model (educatiu) que formi ciutadans crítics que visquin en una societat justa i igualitària” i que es faci amb “la llengua pròpia” com a vehicle d'un ensenyament que “potenciï l'aprenentatge d'altres llengües”, en referència al tercer idioma de l'educació, l'anglès. Per al conseller March, l'acte del dia 5 suposa “un símbol, sí, però necessari i esperançador” per “normalitzar” el sector educatiu, que patí tantes “convulsions” durant la passada legislatura. Per la seva banda, Biel Barceló, líder de Més i vice-president del Govern, que també presidia l'acte, volgué recalcar que

EL PP CONTRA EL CATALÀ. Gabriel Cañellas (a l'esquerra), president del Govern entre 1983 i 1995, a pesar d'haver votat a favor de la llei de normalització lingüística, sempre estigué en contra de la normalització del català. Jaume Matas (al centre) durant la primera presidència volgué tenir una imatge moderna i aprovà el decret de mínims, però rectificà a fons durant la segona presidència, que estigué marcada per un profund anticatalanisme. Els anys de José Ramón Bauzá (a la dreta) foren els del paroxisme anticatalanista del PP, però en el fons no divergiren gaire de les èpoques dels seus antecessors.

→ el pacte és “un objectiu fonamental” perquè “l'educació sigui una verdadera qüestió d'Estat” i, per tant, quedi exclosa de la disputa política, així que es mostrarà partidari de cercar l'acord entre tots els partits, grups socials i la comunitat educativa per assolir el desitjat marc sòlid que “superi” les diferències i que garanteixi estabilitat amb vista al futur.

Enfrontament lingüístic

La passada tardor, el conseller d'Educació, March, a l'entrevista que li va fer aquest setmanari, ja es mostrà temorós que Ciutadans pogués optar per boicotejar el futur pacte per l'educació per raó de la qüestió lingüística. Així ha estat. La formació d'Albert Rivera, curiosament ara aliada del PSOE federal, rebutja de pla el futur pacte perquè el document bàsic preveu, entre altres coses, que el català sigui la llengua vehicular de l'ensenyament.

No només és Ciutadans. La resta de l'anticatalanisme illenc ha sortit en tromba també a criticar amb vehemència el text perquè “aposta per la immersió en català”, segons interpretava

El Mundo-El Día de Balears el diumenge dia 6, diari conegut per assumir les tesis lingüístiques del partit taronja i de l'entitat ultradretana i anticatalanista Círculo Balear, el president del qual, Jorge Campos, també s'ha manifestat en contra de l'acord educatiu.

En aquest context no pot estranyar, doncs, que Ciutadans s'oposi frontalment al document base. El Govern ho donava per descomptat. El problema és què farà el PP. Una cosa és que dos diputats, els del partit de Rivera, hi votin en contra i una altra molt diferent seria que ho fessin també els vint-i-dos conservadors. La intenció de l'Executiu és retornar al –com sol dir– “consens” en relació amb el català, almenys a l'ensenyament, amb l'objectiu d'evitar que torni a passar el que va ocórrer durant la legislatura de Bauzá. Si només se'n desmarquen els dos de Ciutadans, podria argumentar la seva radicalitat per explicar-ho, però si també ho fa el PP, el suposat “consens” s'esvairia i el sentit profund del pacte, que serveixi per a Governes de diferents signe polític, quedaria avortat.

Què farà el PP? En aquests moments cap dels militants significats consultats

no s'atreveix a aventurar res respecte a la qüestió. Perquè ni tan sols saben què passarà en el seu partit en els pròxims mesos. L'actual direcció és interina, procura passar de puntetes sobre tots els temes espinosos –en especial en tot el que es refereix al català– i les famílies internes resten a l'espera del que passi a Madrid, en les negociacions per formar Govern. Perquè d'això dependrà la convocatòria del congrés general i, després, dels regionals, entre els quals el balear. Cal recordar que el PP illenc demanà l'estiu de l'any passat un conclave extraordinari i que Madrid s'hi negà en rodó. Des d'aleshores el partit viu en un estat d'interinatge tan profund que és incapaç d'assegurar què farà respecte de quasi tot, i també en relació amb el pacte per l'educació. Ara bé, si el futur president és, com tot apunta que serà, el regionalista Biel Company, el qual s'ha mostrat crític amb la política lingüística que impulsà Bauzá –tot i que quan era conseller d'Agricultura del seu Govern, durant tota la legislatura passada, no va expressar mai ni una sola queixa–, entra dins del que és probable que el PP no sigui extremadament bel·ligerant contra el

pacte educatiu. Això no vol dir, però, que acabi votant-hi a favor. Cal recordar que la postura del partit conservador sempre ha estat la d'evitar que el català sigui la llengua vehicular de l'ensenyament. S'hi ha oposat no sols sota el lideratge de Bauzà, també amb el de Matas i igualment durant els anys de Gabriel Cañellas tot i que és cert que el 1986 el PP va votar a favor de la llei de normalització lingüística.

LNL

En efecte, l'abril de 1986, ara fa trenta anys, el Parlament illenc aprovà per unanimitat la llei de normalització lingüística (LNL). Hi votaren a favor Aliança Popular (avui PP) i el seu aliat, el Partit Liberal, que tenien vint-i-cinc escons; el Centre Democràtic i Social (CDS), que disposava de cinc diputats; el PSOE, amb vint-i-un representants; els dos PSM (de Mallorca i de Menorca), que en tenia quatre; i, finalment, el Partit Comunista d'Espanya/Esquerra Unida, amb dos més. En total, cinquanta-nou vots a favor. Unanimitat.

Així neixia el que es va anomenar "el consens lingüístic". Però no va existir

mai de bon de veres. De fet, Gabriel Cañellas –líder d'AP/PP de Balears des de 1979 fins a 1995 i president del Govern Balear entre 1983 i 1995– sempre es negà a impulsar el català de manera efectiva. "Hem d'estimar, no imposar la nostra llengua", deia. Es negava a usar la paraula *català* i si votà a favor de la LNL

EL PP, PODEM I CIUTADANS ES NEGUEN A DONAR SUPORT AL GOVERN EN EL PROJECTE D'ARRIBAR A UN PACTE PER L'EDUCACIÓ

–amb protestes internes que aconseguí fer callar assegurant als crítics que el seu Govern es fixaria només en l'articulat referit a "l'especial protecció" de les modalitats pròpies– fou per fer una di-guem-ne pinça amb les reivindicacions dels nacionalistes del PSM amb la intenció d'arraconar el PSOE, el qual tenia un gran majoria de votants castellano-parlants. Cañellas assumí formalment el discurs a favor de la normalització, per tant, no per convicció sinó per interès tàctic contra el PSOE.

El president conservador mai no donà suport efectiu a res que afavorís la llengua pròpia. Tot el contrari, més aviat. A la següent legislatura, la de 1991-1995, just després d'haver romput l'aliança amb Unió Mallorquina –setembre de 1992– inicià una escalada d'accions contra tot el catalanisme. Per una banda declarà la guerra oberta a l'Obra Cultural Balear (OCB), de la qual insinuà irregularitats en l'ús de doblers públics que havia rebut per diversos motius –l'entitat hagué de justificar fins al cèntim per desfer les implícites acusacions– i, per l'altra, inicià també la guerra contra el català a l'ensenyament. Cañellas s'adonà que des de 1983 l'escola pública s'havia convertit en un cau de catalanisme. Així que el 1994 obligà el seu conseller d'Educació, Bartomeu Rotger, a emetre una ordre que suposava que tots els centres tenien llibertat d'elecció de l'idioma vehicular en què s'havien d'impartir les matèries. L'OCB ho va denunciar com un "atac frontal contra el català a l'escola". L'entitat, de fet, organitzà per a aquella primavera la primera Diada per la Llengua, justament per protestar contra la política lingüística de Cañellas.

En poques paraules: el famós *consens* lingüístic, si mai va existir, durà poc.

Del consens a la guerra

Durant els últims vint anys la posició del PP contra el català s'ha anat fent cada vegada més radical. Quan el 1996 Jaume Matas es convertí en president per primer pic, intentà vendre una imatge de polític modern i moderat que fugia de posicions extremades. Deia que veia amb bons ulls la protecció del territori –cosa insòlita en el partit conservador

DURANT ELS ÚLTIMS VINT ANYS LA POSICIÓ DEL PP CONTRA EL CATALÀ S'HA ANAT FENT CADA VEGADA MÉS RADICAL

→ fins aleshores– i la normalització del català. El 1997 impulsà el decret de mínims que substituïa l'ordre Rotger i obligava als centres que almenys el 50% de les classes es fessin en català. Pareixia una mesura que afavoria la llengua pròpia i en efecte ho era, però en el PP molts la veien, a desgrat del nom, com una barrera de contenció davant del català. Durant el primer pacte de Progrés, entre 1999 i 2003, el Govern progressista féu una aposta a fons a favor de la normalització sense canviar el decret. De tal manera que l'usà per impulsar com mai la llengua pròpia. I això no agradà gens ni mica al PP, que veia com el seu decret, que l'entenia com una barrera, s'havia convertit en l'instrument més efectiu

de la catalanització de les escoles. Els conservadors començaren a criticar fort ferm el suposat "ofegament catalanista", contra el qual feren bandera per anar a les eleccions de 2003. I guanyaren per majoria absoluta.

Una altra vegada a la presidència del Govern, Matas assumí sense complexos un discurs polític anticatalanista extremat. Fins i tot arribà a qualificar el catalanisme de les Illes com "la cinquena columna" que treballava "per fer l'*anschluss*" i "annexionar" Balears a Catalunya, talment com ho féu el març de 1938 l'Alemanya nazi amb Àustria. Amb posicions tan dures com aquesta, entre d'altres, és bo d'entendre que Matas es va penedir, i molt, d'haver aprovat el

decret de Mínims. A pesar que col·locà de conseller d'Educació a Francesc Fiol, un moderat pragmàtic de tarannà dialogant que evità el conflicte lingüístic a les escoles, a finals de legislatura, quan el Círculo Balear, el diari *El Mundo-El Día de Baleares* i el sector més dur del mateix PP acusaren Matas de tenir massa contemplacions amb el catalanisme, obligà a la Conselleria que aprovés el que fou el decret de trilingüisme, que havia de substituir el de mínims i que a la pràctica permetia que els centres introduïssin el tercer idioma, normalment l'anglès, com a tercera llengua a costa del català. El fet que s'aprovés la nova norma a finals de legislatura i que, per les protestes de la comunitat educativa, Matas, aconsellat per Fiol, decidís a última hora fer voluntària l'aplicació del trilingüisme, la deixà sense massa efectivitat. Però bastava per palesar la dura posició del PP.

L'Executiu del segon pacte de progrés, entre 2007 i 2011, derogà el decret abans esmentat, recuperà el de Mínims i optà a fons pel català a l'escola. Al mateix temps, en el PP s'intensificà el fenomen contrari. Des de 2009 el nou cap del partit conservador, José Ramón Bauzá, assumí l'anticatalanisme com a bandera més important. Amb la qual guanyà les eleccions autonòmiques de 2011, amb una majoria absoluta aclaparadora al Parlament. Acte seguit, com és conegut, inicià l'ofensiva anticatalanista més intensa que mai s'hagi viscut a les Illes. Amb la conseqüència de tot el conflicte viscut a les escoles.

El Govern actual, progressista una altra vegada, voldria que el pacte per l'educació suposés arribar de bell de nou al consens lingüístic, almenys a l'ensenyament. Però, si més no, l'anticatalanista Ciutadans, per molt que hagi pactat amb el PSOE de Pedro Sánchez, s'inclina per fer impossible la unanimitat. I, tal com s'ha dit, és una incògnita què farà el PP.

Trenta anys després de la llei de normalització lingüística, sembla una utopia recuperar el consens lingüístic a les Illes. ●

Valencians sense ADN
Relats dels orígens
Ferran Garcia-Oliver

34 edicions
PREMI OCTUBRE D'ASSAIG - JOAN FUSTER - 2015

VALENCIANS SENSE ADN
de FERRAN GARCIA-OLIVER
PREMI OCTUBRE D'ASSAIG 2015

NOVETATS 3i4
Edicions. Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
en **www.tresiquatre.com**